

УДК 811. 111. '255:629.33

Бережна О. О.

ст. викл., НУ «Запорізька політехніка»

**ВИКОРИСТАННЯ КОМПЛЕКСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРИ  
ПЕРЕКЛАДІ УКРАЇНОМОВНИХ ТЕКСТІВ АВТОМОБІЛЬНОЇ  
ТЕМАТИКИ**

Переклад наукового тексту відрізняється від перекладу художнього тексту за формою, мовними засобами, а також яскраво вираженою комунікативною спрямованістю. У процесі перекладу таких текстів, перекладачеві доводиться вирішувати як суто мовні, лінгвістичні проблеми, зумовлені розбіжностями у семантичній структурі і особливостями

використання двох мов в процесі комунікації, так і проблеми соціолінгвістичної адаптації тексту. Як зазначав Я. І. Рецкер під час роботи з науковим текстом перекладач повинен враховувати мовленеві звички носіїв мови перекладу, не порушуючи звичайного сприйняття документу чи тексту. Крім того перекладач повинен пам'ятати, що граматична структура англійського тексту науково-технічної тематики відрізняється своєю конструктивною складністю. Такі тексти насичені неособовими формами дієслова, прикметниками, формами пасивного стану, дієприкметниковими і герундіальними зворотами, особовими займенниками першої особи однини, а також іншими граматичними конструкціями, які можуть обтяжувати розуміння тексту і ставлять перед перекладачем додаткові завдання. При перекладі наукового тексту широко використовуються граматичні трансформації, серед яких значне місце посідають комплексні трансформації. Під комплексною перекладацькою трансформацією ми розуміємо процес переходу одиниць оригіналу в одиниці перекладу; це можуть бути як слова/словосполучення, так і речення (оскільки основною одиницею перекладу є речення – як “слід” мовленнєвого акту), внаслідок якого відбувається часткове або повне перетворення речення, при цьому використовується не менше двох простих перекладацьких трансформацій. Такими простими трансформаціями, наприклад, можуть бути лексичні і граматичні трансформації. Комплексні перекладацькі трансформації складаються в систему, вони не існують окремо, а взаємообумовлені. Їх доводиться використовувати в різних комбінаціях, а іноді й одночасно [22, с. 304]. В. М. Комісарів у своїй роботі «Теорія перекладу» називає комплексними лексико-граматичні трансформації, які супроводжуються описовим перекладом, антонімічним перекладом і компенсацією [1, с. 183-186]. Якщо В. Н. Комісаров відносить процеси перекладу до лексико-граматичних трансформацій, то І. Я. Рецкер антонімічний переклад та компенсацію визначає як суто лексичні трансформації [3, с. 48-52]. Виходячи з цього, можна зробити висновок, що між різними видами трансформацій немає чіткого розмежування, однакові трансформації можуть ставитися до різних типів, вважатися як лексичними, так і граматичними, а в поєднанні один з одним приймати характер складних комплексних перекладацьких трансформацій. Серед комплексних трансформацій умовно можна виділити наступні три види: антонімічний переклад, прийом смислового розвитку (модуляція), прийом цілісного перетворення. Суть антонімічного перекладу полягає в тому, щоб висловити думку лексичної одиниці оригіналу через протилежне поняття, при цьому, природно, змінивши її структуру. По суті, антонімічний переклад — переклад з використанням двох заперечень — одне з них очевидне, друге приховане: *Volkswagen will stop building of new plants in China.* — *Компанія «Фольксваген» не продовжуватиме (припинить)*

будівництво нових заводів в Китаї. Заміна will на «не буде» — застосування очевидного заперечення, тоді як використання замість дієслова stop дієслово продовжувати — заперечення приховане, тобто вживання антоніма [2, с. 56]. Прийом смислового розвитку полягає в заміні одиниці, що перекладається на контекстуальне, логічно пов'язане з нею слово або словосполучення. В основі лежить принцип, коли згадана в тексті причина розвивається і замінюється її наслідком (або навпаки). Процес, викликаний причиною, замінюється кінцевим результатом: *The relinquishing the boiler usage as the most expensive and cumbersome part of the steam power plant, made it possible to create cheap and economical internal combustion engine.* — Відмова від котла, найбільш дорогої і громіздкої частини паросилової установки, дозволила створити дешевий і економічний двигун внутрішнього згорання. Можна дійти висновку, що володіння прийомом цілісного перетворення, тобто умінням виробляти комплексну рівнозначну заміну словесних образів дає значні переваги майстру перекладу, який бажає домогтися гідного результату.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Комиссаров, В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. / В. Н. Комиссаров. — М. : Высш. шк., 1990. — 253 с.
2. Любімов, Н. М. Книга про переклад: збірник. / Н. М. Любімов. — М. : Б.С.Г. -ПРЕС, 2012. — 304 с.
3. Рецкер, Я. І. Теорія перекладу і перекладацька практика. / Я. І. Рецкер. — М. : Міжнародні відносини, 1974. — 216 с.